

Handläggare
Chloé Johnsson
Telefon: 08-508 010 93**Till**
Järva stadsdelsnämnd
2024-06-13

Miljöprogram 2030 för Stockholms stad

Yttrande till kommunstyrelsen diarienummer KS 2023/682

Förvaltningens förslag till beslut

Järva stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har remitterat förslag om nytt miljöprogram för Stockholm, som ska gälla fram till 2030, till Järva stadsdelsnämnd för yttrande. Miljöprogrammet formulerar stadens strategiska inriktning inom miljö- och klimatområdet och är utgångspunkten för handlingsplaner som konkretiserar genomförandet för att nå målen. Miljöprogrammet har sju huvudmål som bryts ned till 18 mer detaljerade delmål. Programmet fastställer vilka nämnder och bolagsstyrelser som är ansvariga för att genomföra åtgärder samt följa upp arbetet för respektive delmål. Stadsdelsnämnderna har ansvar för att bidra till 16 delmål genom att ta fram egna åtgärder och aktiviteter som kopplar till respektive delmål baserat på programmets målsättningar. Järva stadsdelsförvaltning är positiv till förslaget om ett nytt miljöprogram till 2030 och dess innehåll. De synpunkter som kommit fram handlar i huvudsak om förutsättningar för implementeringen av programmet och om reflektioner kopplade till hur staden och stadsdelsförvaltningen ska förhålla sig till mål 1 om en rättvis och inkluderande omställning.

Bakgrund

Stadsdelsnämnden har erhållit en remiss med förslag till Miljöprogram 2030 för Stockholms stad från Kommunstyrelsen. Förslaget har förutom till Järva stadsdelsnämnd skickats till övriga stadsdelsnämnder, facknämnder, stadens bolag samt till grannkommuner och en rad berörda organisationer. Yttrandet ska vara tillhandahållet hos stadsledningskontoret den 20 juni 2024.

Ärendet

Ärendet har beretts inom administrativa avdelningen.

Ärendets beredning

Miljöprogram 2030 är ett stadsövergripande styrdokument som antas av kommunfullmäktige. Det ersätter det nuvarande miljöprogrammet 2020-2023 och avser därmed en längre period. Nuvarande miljöprogramms målstruktur och perspektiv ligger i huvudsak fast även i förslaget till kommande miljöprogram. Kopplingen till Agenda 2030 har stärkts så att det tydliggörs att miljöarbetet även behöver främja den sociala och ekonomiska hållbarheten.

Till skillnad från förra programmet tydliggör och inarbetar miljöprogrammet för 2030 innebörden av en rättvis och inkluderande omställning, samt innefattar mål om halverade utsläpp från konsumtion som sker både i Sverige och i omvärlden. Det nya miljöprogrammet fastslår också att en analys av miljö- och klimatkonsekvenser inklusive ett rättviseperspektiv ska inkluderas i alla relevanta nämnd- och styrelsebeslut som påverkar uppfyllandet av stadens miljö- och klimatmål.

Mål, indikatorer och verktyg

Programmet slår fast mål inom de sju områden där utmaningarna för Stockholm och påverkan på omvärlden bedöms som störst och innehåller 18 delmål som preciserar den strategiska inriktningen. I programmet fastställs vilka nämnder och bolagsstyrelser som är ansvariga för att genomföra åtgärder samt följa upp arbetet för respektive delmål och är utgångspunkt för handlingsplaner som konkretiserar genomförandet för att nå målen. Programmet fokuserar på vad staden som organisation själv kan göra men innehåller också målsättningar som uppnås tillsammans med andra, exempelvis näringslivet och stockholmarna.

Mål 1: En rätt och inkluderande omställning

Målet handlar om hur miljö- och klimatarbetet ska bidra till ett mer jämlikt samhälle. Stadens verksamheter ska utformas så att de stärker en rättvis omställning och grupper som drabbas hårdast av miljöproblemen ska skyddas. Stockholmarna ska vara delaktiga och ha inflytande i omställningen.

Mål 2: Ett Stockholm utan globalt klimatavtryck

Målet tar avstamp i Parisavtalet och det ansvar som en stad som Stockholm förväntas ta. Stockholm som geografiskt område ska bli klimatpositivt 2030 och fossilfritt 2040 genom kraftigt minskade utsläpp och koldioxidlagring, och stadens organisation ska vara fossilfri till 2030. Klimatpåverkan från transportsektorn och stadens måltider och livsmedel ska minska. Både de utsläpp som sker i Stockholm och de utsläpp som sker i omvärlden till följd av stadens,

boendes och verksammas konsumtion ska minska kraftigt och halveras till 2030.

Mål 3: Ett Stockholm med livskraftiga ekosystem

Målet handlar om att stadens växter och djur ska leva i livskraftiga populationer och den biologiska mångfalden och den blågröna infrastrukturen ska stärkas. Vattenkvaliteten ska förbättras och på sikt ska god vattenstatus uppnås. Staden ska bidra till en starkt biologisk mångfald, både lokalt och i omvärlden.

Mål 4: Ett klimatanpassat Stockholm

Stockholm behöver anpassas till effekterna av ett förändrat klimat, utöver arbetet med att minska klimatpåverkan. Målet handlar om att stärka stadsmiljöns motståndskraft med hänsyn till ett varmare och mer nederbördsrikt klimat. Staden behöver arbeta vidare med verksamhetsanpassning och ha rutiner och åtgärder på plats för att bedriva samhällsviktig verksamhet även under extrema väderhändelser. Särskild hänsyn ska tas till sårbara grupper.

Mål 5: Ett resurseffektivt och cirkulärt Stockholm

Målet handlar om att användningen av materiella resurser och energi ska bli mer effektiv. Stockholms stad ska driva på omställningen till cirkulära flöden genom förändrade materialval, beteenden och konsumtionsmönster inom den egna organisationen och möjliggöra för boenden och verksamma att göra hållbara val. Resurser behöver cirkulera i stället för att gå till energiutvinning. Målet är centralt för att nå flera andra mål i miljöprogrammet.

Mål 6: Ett giftfritt Stockholm

Målet handlar om att förekomsten av skadliga ämnen behöver minska för att inte vålla hälso- och miljömässiga problem. Staden ska minska användningen av skadliga ämnen och verka för ökad medvetenhet om detta bland stockholmare och näringsliv. Staden behöver dessutom skaffa sig förbättrad kunskap om de förorenade områden som finns och arbeta för att åtgärda områden som bedöms utgöra en prioriterad miljö- och hälsorisk.

Mål 7: Ett Stockholm med frisk luft och god ljudmiljö

Målet handlar om att utsläppen från framförallt trafiken minskar så att luftkvaliteten förbättras och bullret från trafiken minskar, så att Stockholmare inte ska utsättas för skadliga nivåer av buller eller luftföroreningar.

Nedan redovisas de mål och delmål som stadsdelsnämnderna berörs särskilt av:

Mål	Delmål	Genomförande-ansvarig
-----	--------	-----------------------

1. En rättvis och inkluderande omställning	1.1 Stadens verksamheter stärker en rättvis omställning	Alla nämnder och bolag
	1.2 Stockholmarna är delaktiga i omställningen	SDN och andra
2. Ett Stockholm utan globalt klimatavtryck	2.1 Ett Stockholm som är klimatpositivt 2030 och fossilfritt 2040	Alla nämnder och bolag
	2.3 En fossilfri organisation 2030	Alla nämnder och bolag
	2.4 Halverad klimatpåverkan från konsumtion	Alla nämnder och bolag
	2.5 Minskad klimatpåverkan från mat	SDN och andra
3. Ett Stockholm med livskraftiga ekosystem	3.1 Stärkt biologisk mångfald och blågrön infrastruktur	SDN och andra
	3.2 Förbättrad vattenkvalitet och stärkta livsmiljöer	SDN och andra
	3.3 Staden bidrar till stärkt biologisk mångfald i omvärlden	Alla nämnder och bolag
4. Ett klimatanpassat Stockholm	4.1 En stadsmiljö mer anpassad till ett förändrat klimat	SDN och andra
	4.2 Stärkt motståndskraften vid extremväder	Alla nämnder och bolag
5. Ett resurseffektivt och cirkulärt Stockholm	5.1 Hållbar konsumtion och effektiv resursanvändning	Alla nämnder och bolag
	5.2 Cirkulära kretslopp av resurser	Alla nämnder och bolag
6. Ett giffritt Stockholm	6.1 Minskad användning och spridning av skadliga ämnen	Alla nämnder och bolag
	6.2 Renare mark och sediment	SDN och andra
7. Ett Stockholm med frisk luft och god ljudmiljö	7.2 Förbättrad ljudmiljö	SDN och andra

Vid sidan av miljöprogrammet har förslag till indikatorer tagits fram. Dessa indikatorer kommer att med andra ord inte antas i samband med beslut om det nya miljöprogrammet, utan kommer att antas i samband med budgeten. Ett urval av indikatorer som bedöms särskilt viktiga för stadsdelsnämnderna redovisas i tabellen nedan. För övriga indikatorer anges uppföljningsansvarig nämnd inom parentes.

Delmål	Indikatorsförslag	Typ av uppföljning
2.3 En fossilfri organisation 2030	Fossila drivmedel i stadens egna och upphandlade verksamhet	Årlig uppföljning (<i>Miljö- och hälsoskyddsnämnden</i>) Mäts i MWh
2.5 Minskad klimatpåverkan från livsmedel	Matsvinn i stadens verksamheter	Årlig uppföljning (<i>Miljö- och hälsoskyddsnämnden</i>) Mäts hos verksamheterna som totalt matsvinn i kg

	Klimatpåverkan från upphandlade livsmedel	KF-indikator, årlig uppföljning Mäts i kg CO2e per kg livsmedel
	Klimatpåverkan från upphandlade måltider	Årlig uppföljning Indikator avser måltider som tillagas av entreprenör. Kan mätas per måltid eller per kg livsmedel
3.1 Stärkt biologisk mångfald och blågrön infrastruktur	Yta som sköts som slätteräng	Årlig uppföljning (<i>Miljö- och hälsoskyddsämnden</i>) Mäter areal per år i prioriterade objekt där naturvårdsskötsel rapporterats in i Priestödet
3.3 Staden bidrar till stärkt biologisk mångfald i omvärlden	Andel inköpta ekologiska livsmedel i kronor	KF-indikator, årlig uppföljning Mäts som andel inköpta livsmedel i stadens verksamheter i kronor av totala värdet av inköpta livsmedel
	Andel inköpta ekologiska livsmedel i kg	Årlig uppföljning Mäts som andel inköpta livsmedel i stadens verksamheter i kg av totala inköpta volymen
	Andel inköpta animalier med krav på djurskydd och restriktiv antibiotika-användning	Årlig uppföljning Mäts som andel inköpta animalier med krav på djurskydd och restriktiv antibiotikaanvändning i nivå med svensk lagstiftning i kg av totala inköpta volymen
5.1 Hållbar konsumtion och effektiv resursanvändning	Inköpta förbrukningsartiklar i plast i stadens verksamheter	KF-indikator, årlig uppföljning (<i>Miljö- och hälsoskyddsämnden</i>) Mäts i kg
	Energianvändning i stadens organisation	KF-indikator, årlig uppföljning Ersätter "Köpt energi i stadens verksamheter" Mäts i GWh
	Andel upphandlingar som bidrar till cirkularitet	Obligatorisk nämndindikator, årlig uppföljning (<i>Kommunstyrelsen</i>)
6.1 Minskad användning och spridning	Antal förekomster i stadens kemikaliehanterings-system av utpekade produkter med utfasningsämnen	KF-indikator, årlig uppföljning (<i>Miljö- och hälsoskyddsämnden</i>) Mäts som antalet förekomster av utpekade produkter med utfasningsämnen i stadens kemikaliehanteringssystem
	Andel avslutade bygg- och anläggningsentreprenader där varor har miljöbedömts och loggats i Byggvarubedömningen	Obligatorisk nämndindikator, årlig uppföljning (<i>berörda nämnder och bolag</i>) Mäts som andel avslutade bygg- och anläggningsentreprenader och/eller -projekt med miljöbedömda och i loggbok dokumenterade bygg- och anläggningsvaror i Byggvarubedömningen

För att lyckas med klimat- och miljöarbetet behövs en bredd av verktyg och utvecklade arbetssätt, nämligen:

- *Inköp*, i och med att staden är en stor köpare av varor, tjänster och entreprenader;
- *Intern och extern samverkan*, för att genom ökad kunskap om varandras uppdrag och förutsättningar, skapa en helhetsbild och säkerställa mångfunktionella lösningar, samt säkerställa invånarnas delaktighet i arbetet.
- *Kommunikation och påverkan*, som är viktiga strategiska processer som ger stöd för att nå målen i programmet och som dessutom påverkar hur vårt arbete och staden uppfattas;
- *Innovation, digitalisering och lärande*, som behövs för att tillvarata digitaliseringens möjligheter, inkludera nya arbetssätt, utveckla tjänster för invånare och näringsliv och för att sprida kunskap om det arbete som utvecklats.

Genomförande och uppföljning

Programmet är integrerat i stadens överordnade system för ledning och uppföljning av all verksamhet och ekonomi (ILS). Nämnderna och bolagsstyrelserna ska i den ordinarie styrningen och uppföljningen redovisa hur de bidrar till att nå de delmål som de är ansvariga för att bidra till och ta fram åtgärder och aktiviteter kopplade till respektive delmål i programmet.

Varje delmål har en utpekad uppföljningsansvarig nämnd eller bolagsstyrelse och varje år görs en uppföljning av måluppfyllelsen. En mer omfattande halvtidsuppföljning och eventuell revidering av miljöprogrammet ska behandlas politiskt och tas upp till beslut i kommunfullmäktige under år 2027.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Generellt om miljöprogrammet

Förvaltningen ställer sig positiv till det nya förslaget till miljöprogram för Stockholm med sikte 2030 och dess förhöjda ambitioner. Förvaltningen anser att miljöprogrammet håller samman de olika dimensionerna av miljö- och klimatarbetet på ett bra sätt samt att det ger en bra överblick över det arbete som behöver göras för att nå målen. Miljöprogrammet har en tydlig struktur och är enkelt att läsa tack vare de definitioner som görs genomgående i programmet. Förvaltningen saknar dock en definition på begreppet ”värmeeffekter”.

Genomförande, implementering och styrning

Kopplingen mellan programmets mål och befintliga handlingsplaner och strukturer

I och med att miljöprogrammet är stadens paraplydokument inom miljö- och klimatområdet saknar förvaltningen tydligare hänvisningar till och kopplingar mellan målen och relevanta handlingsplaner inom miljö- och klimatområdet i programmet. Som miljöprogrammet ser ut i denna form finns det oklarheter kring vilka handlingsplaner som är kopplade till målen.

Förvaltningen anser vidare att avsnittet om arbetssätt för att nå målen även bör omfatta och diskutera *förutsättningar* för att implementera miljöprogrammet. Miljö- och klimatarbetet på stadsdelsnämnderna är inte enhetligt och implementeringen av miljöprogrammet innebär utmaningar för stadsdelsförvaltningarna.

En sårbarhet i arbetet med att förverkliga programmet är i dagsläget arbetet med att ta fram relevanta åtgärder och aktiviteter. Miljöprogrammet förverkligas genom att omsättas till aktiviteter och det som inte omsätts till aktiviteter riskerar falla mellan stolarna. Delar av miljöarbetet är därmed också begränsat till hur relevanta åtgärder och aktiviteter som respektive nämnd och bolag lyckas ta fram. I dagsläget hänger mycket på stödfunktionernas kunskap om ett specifikt målområde och verksamhet för att skapa relevanta åtgärder. För att göra detta mindre sårbart behöver lokala stödfunktioner ha tillgång till relevant stöd från centralt håll. Vidare anser förvaltningen att denna sårbarhet är kopplad till frågan om ägandeskap och att stadens miljöprogram i allmänhet och avsnittet om arbetssätt för att nå målen i synnerhet, i större utsträckning kan bidra till att sprida och fördela en känsla av ägandeskap kring miljöarbetet inom samtliga verksamhetsområden. Bland annat genom att tydligare lyfta fram hur befintliga strukturer och funktioner på respektive förvaltning och centralt behöver ta ansvar för att arbeta innovativt och utvecklande med de delar i miljöprogrammet som är direkt kopplade till dessa strukturer/funktioner. Därtill föreslår förvaltningen att det i en bilaga sammanställs och synliggörs vilka befintliga strukturer och funktioner i staden (som till exempel funktioner för inköp och upphandling, krisberedskap och civilt försvar, RSA, kontinuitetshandlingsplaner, stadsutveckling och stadsmiljö) som behöver ha en aktiv roll i omställningsarbetet med tanke på ett eller flera målområden.

Inköp

I miljöprogrammet beskrivs vidare inköp och hållbara val som ett betydelsefullt verktyg för att uppnå majoriteten av målen. Förvaltningen ställer sig frågande till varför upphandling, och specifikt centrala upphandlingar, inte lyfts upp som ett särskilt verktyg i miljö- och klimatarbetet i och med att centrala upphandlingar styr en stor del av de inköp som görs i staden.. Förvaltningen föreslår vidare att vikten av avtalsuppföljning och hantering av brister som upptäcks i och med uppföljningen tydliggörs och utvecklas i avsnittet om arbetssätt i miljöprogrammet.

Förvaltningen ser även utmaningar med hur stora delar av miljöarbetet i staden knyts till enskilda medarbetares val vid inköp eller kunskaper om vilka rättigheter verksamheterna har enligt avtalen och hur man ska agera när avtalet inte efterlevs. Arbetet blir sårbart eftersom det bygger på enskilda medarbetares kunskaper, medvetenhet och intresse att göra hållbara val. När grundläggande kunskap hela tiden behöver underhållas (genom kommunikations- och utbildningsinsatser) till följd av exempelvis personalomsättning blir det svårare att ta nästa steg i omställningsarbetet. Som en del av att utveckla arbetssätt för att nå målen ser förvaltningen därför ett behov av att samtidigt utveckla befintliga strukturer och system för att underlätta hållbara inköp som inte är avhängiga den enskilda medarbetarens medvetna val. Det ska vara lätt att göra rätt för de medarbetare som köper varor eller följer upp avtal.

Hållbarhetsnätverk och central organisation för miljöarbetet

För att möta en del av dessa utmaningar har förvaltningen nyligen inrättat ett förvaltningsövergripande hållbarhetsnätverk som samlar viktiga funktioner från avdelningarna kring hållbarhetsfrågor, både sociala och ekologiska. Nätverket, som tar avstamp i ett helhetsperspektiv, syftar till att utveckla och harmonisera förvaltningens hållbarhetsarbete genom att nå ut med styrning, skapa ett forum och kommunikationsvägar för frågorna och dela erfarenheter med varandra.

Förvaltningen ser vidare ett behov av att inrätta en genomförande och uppföljande organisation centralt i staden som arbetar integrerat med hållbarhet med uppdrag att samordna arbetet, stödja genomförandet och utveckla uppföljningen. Genom att samordna insatser på en central nivå kan staden säkerställa en mer effektiv och sammanhållen strategi för att hantera utmaningar och maximera användningen av resurserna. Genom ökad samverkan och förstärkt återkoppling kan staden och förvaltningarna följa upp miljöprogrammet på ett sätt som inte enbart baseras på intern uppföljning. Genom ytterligare avtalsuppföljning och återkoppling

på utfallet av indikatorer och aktiviteter samt centralt stöd i analys av dessa kan staden centralt möjliggöra en mer objektiv och standardiserad bedömning av framsteg och resultat. Dessutom möjliggör detta jämförelser mellan olika förvaltningar och bolag samt identifierar eventuella brister och områden som behöver förbättras.

Intern och extern samverkan

Avseende intern och extern samverkan finns det vidare otydligheter kring rådighet i genomförandet av åtgärder, bl.a. energieffektiviserande åtgärder i lokaler och åtgärder för klimatanpassning i stadsmiljö. Otydlighet och brist på etablerad samverkan med övriga parter, t.ex. stadens fastighetsbolag, försvårar genomförandet av åtgärder. Att stadens förvaltningar och bolag ingår i samma kommunkoncern har med andra ord inte det genomslag som det borde ha i praktiken.

Miljö- och klimatkonsekvensanalyser

En annan ny aspekt i miljöprogrammet är att en analys av miljö- och klimatkonsekvenser inklusive rättviseperspektiv ska inkluderas i alla relevanta nämnd- och styrelsebeslut som påverkar uppfyllandet av stadens miljö- och klimatmål. Förvaltningen bedömer att det inte finns tillräckliga kunskaper och kompetenser för att genomföra relevanta och kvalitativa miljö- och klimatkonsekvensanalyser i dagsläget, därför är det av vikt att staden centralt tar fram en tydlig metodbeskrivning för konsekvensanalyser. Det behöver i denna metodbeskrivning även tydligt framgå vad som är syftet med dessa konsekvensanalyser och vad man tänker sig att de ska bidra med i arbetet med omställningen. Är syftet att ta fram underlag som förklarar varför ett beslut är det bästa ur miljösynpunkt eller snarare synliggöra eventuella intressekonflikter som beslutsfattare behöver ta ställning till när de fattar beslut?

Frågan om intressekonflikter sträcker sig även bortom dessa miljö- och klimatkonsekvensanalyser. Det uppstår inte sällan intressekonflikter mellan sociala värden som till exempel tillgänglighet och trygghet och ekologiska värden i olika delar av genomförandet. Förvaltningen föreslår att avsnittet om arbetsätt för att nå målen inkluderar en diskussion om hur staden kan hantera, bättre lyfta fram och ibland uppehålla sig något längre vid dessa intressekonflikter för att hitta nya lösningar snarare än att välja det ena eller det andra.

Finansiering

En annan utmaning är finansieringen av miljöprogrammets genomförande. En del åtgärder som krävs för omställningen är kostsamma och kan dessutom vara lagkrav som till exempel

bekämpning av invasiva arter, sanering av förorenade marker och källsortering på offentlig mark, frågan är hur och vem som ska finansiera dem. I dagsläget finns det möjlighet till finansiering inom ramen för bl.a. klimatinvesteringsmedel, dessa är dock begränsade till utsläppsminskade åtgärder och åtgärder för klimatanpassning och är administrativt belastande i och med att utsläppsbesparingen måste kvantifieras. Förvaltningen efterfrågar därför mer driftsrelaterade medel och enklare ansökningsförfaranden.

Kommunikation

När det gäller kommunikation och påverkansarbete vill förvaltningen lyfta vikten av att säkerställa enhetlighet och effektivitet i kommunikationen kring stadens miljöarbete. Detta genom att ha ett tydligt och gemensamt budskap och en central samordning för att kommunicera miljöprogrammet, inte minst externt till civilsamhälle och invånare. Det kräver ett enhetligt kommunikationsmaterial och en tydlig handlingsplan som alla stadsdelsförvaltningar kan ta del av och följa.

Mål 1 Rättvis och inkluderande omställning och delmål 2.4 halverad klimatpåverkan från konsumtion

Förvaltningen ställer sig mycket positiv till det nya målområdet om en rättvis och inkluderande omställning och att kopplingen mellan de sociala och ekologiska dimensionerna av hållbarhet förtydligas i programmet. Förvaltningen ser samtidigt behov av att dessa dimensioner på ett tydligare sätt kopplas samman även i befintlig uppföljning och budgetens mål 3.7.

I programmet beskrivs att det är stora skillnader inom staden hur stockholmarna bidrar till och påverkas av miljö- och klimatförändringar utifrån skilda lokala och socioekonomiska förutsättningar. Förvaltningen anser att det tydligare kan framgå hur det här påverkar arbetet för att stärka en rättvis omställning. I stora delar av Järva ligger utsläppsnivåerna lägre i förhållande till andra områden i Stockholm vilket är kopplat till sämre levnadsvillkor så som större andel invånare som lever i ekonomisk utsatthet och trångboddhet (Återblick på Skillnadernas Stockholm, 2024). Järva är samtidigt en av de varmaste punkterna i staden. Med utgångspunkt i beskrivningen av mål 1 anser förvaltningen att arbetet för en rättvis omställning i Järva bör handla om att förbättra levnadsvillkoren bland boende på ett hållbart sätt. Programmet ger i sin nuvarande form dock lite stöd för och exempel på hur ett sådant arbete skulle kunna se ut. Hur kan levnadsvillkor förbättras utan att bidra till mer klimatpåverkan?

Förvaltningen ser vikten av att ”särskild hänsyn ska tas till utsatta grupper” och att staden arbetar aktivt för att dessa gruppers erfarenheter och behov utgör utgångspunkt i omställningsarbetet.

Samtidigt undrar förvaltningen hur stadens miljö- och klimatarbete – som i stort handlar om att göra en omställning – särskilt riktar sig mot de grupper/områden som är överrepresenterade när det gäller stor klimatpåverkan. Det fokus som i programförslaget läggs på ”sårbara” grupper får inte riskera att osynliggöra orsakerna bakom denna sårbarhet. I beskrivningen av målområde 1 i programmet anges till exempel att rättvis omställning på individnivå och i ett lokalt perspektiv ”[ofta] definieras som att alla invånare behöver bidra och att de som använder mer naturresurser och orsakar störst miljö- och klimatpåverkan behöver bidra mer.” Förvaltningen anser med utgångspunkt i rådande behov och levnadsvillkor i Järva att målet om en rättvis och inkluderande omställning kräver analyser som skapar både gemensamma och specifika insatser i stadens miljöarbete. Stadens miljöarbete avseende exempelvis minskade utsläpp/minskad konsumtion bör eventuellt ha ett fokus i Järva och ett annat i områden där utsläppsnivåerna till följd av bättre levnadsvillkor är betydligt högre per invånare. Förslagsvis kan mål 1 om rättvis omställning och vad det innebär för respektive stadsdelsförvaltning konkretiseras med hjälp av övriga mål. Stadsdelsförvaltningarna kan även bidra med underlag och behovsbeskrivningar i mer övergripande analyser om vad stadens arbete med rättvis omställning bör fokusera.

Förslag till indikatorer

Förvaltningen ställer sig generellt positiv till de föreslagna indikatorerna, samt att indikatorer som belyser klimatpåverkan från livsmedel och måltider och ekologiska livsmedel är mer detaljerade. Förvaltningen anser att indikatorn om andel inköpta ekologiska livsmedel i kilo ger en mer rättvisande och relevant bild av verkligheten än indikatorn i kronor, då andelen inte skulle påverkas varken av dyra produkter eller prisutveckling över tid. Samtidigt vill förvaltningen poängtera vikten av att centralt tydliggöra både vad indikatorerna omfattar och hur de ska mätas och följas upp. Detta för att säkerställa dels att alla förvaltningar mäter rätt sak på rätt sätt, dels jämförbarhet mellan verksamheter, nämnder och bolag. Det är också viktigt att det finns upphandlade system/program som kan hantera den data som kommer in och som är användarvänliga.

Indikatorerna genererar dessutom en stor mängd av data, vilket staden skulle kunna ta tillvara på ett bättre sätt. Förvaltningen efterfrågar stöd i arbetet med att utifrån utfall analysera och utveckla resultaten, som underlättar för förvaltningarna och verksamheterna att vidta relevanta åtgärder för ökad måluppfyllelse. Förvaltningen ser även ett behov av en övergripande och fördjupande analys, förslagsvis var tredje år, där utfallen sätts i ett sammanhang och jämförs mellan förvaltningarna. Med en sådan analys skiftar fokuset från utvecklingen av en förvaltnings utfall

över tid till en mer samlad bild av samtliga förvaltningars utfall samtidigt som utmaningar belysas.

För en del av de indikatorer som stadsdelsförvaltningen anser vara berörd av har stadsdelsförvaltningarna inte uppföljningsansvar, t.ex. matsvinn i stadens verksamheter. I dessa fall kan det innebära svårigheter för stadsdelsförvaltningen att styra upp indikatorerna, och risken är att implementeringen försvåras och att inte tillräckliga resurser för genomförandet tillsätts. Dessutom krävs det att stadsdelsförvaltningarna får från uppföljningsansvariga aktörer tydliga underlag och stöd i åtgärder för ökad måluppfyllelse.

Avseende indikatorn om energianvändning i stadens organisation är det av vikt att förtydliga hur mätningen ska genomföras. Frågan är om varje stadsdelsförvaltning behöver utföra mätningar baserat på lokalyta, vilket kan kräva betydande resurser, eller om det finns möjlighet att integrera mätningen i ett befintligt system, såsom i Lois. Att ha tydliga riktlinjer för mätningen av energiförbrukning är avgörande för att indikatorn ska vara relevant och för att kunna jämföra över tid och mellan olika enheter eller områden.

Victoria Callenmark
Stadsdelsdirektör
Järva stadsdelsförvaltning

Jonas Eliasson
Avdelningschef
Järva stadsdelsförvaltning

Bilagor

1. Miljöprogram 2030 remissversion
2. Förslag på indikatorer
3. Följebrev remiss av Miljöprogram 2030 för Stockholms stad
4. Kopia av stadsledningskontorets godkända tjänsteutlåtande

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Victoria Callenmark, Stadsdelsdirektör	2024-05-27
Jonas Eliasson, Avdelningschef	2024-05-27